

Kultura projevu a akademické psaní 4

- Kultura jako fenomén
 - Kultura a sport
 - Kulturní dědictví
 - Kultura a životní styl
 - Kultivace a kulturní komunikace
 - Co je nekulturní?

Kultura

- Pojmová neuchopitelnost kultury:
- Všechny *způsoby myšlení*, chování, vztahů, komunikací, předávaných z generace na generaci prostřednictvím jazyka a dalších způsobů komunikace, včetně gest, malování, psaní, architektury, hudby, módy, *stravování*, dopravy atd.
- **Kultura** – cesta, kterou se společnost ubírá ve jménu obvyklých způsobů řešení svých záležitostí. Je tím co nás *odlišuje* od světa fauny a flóry.

Kultura

- Normy, hodnoty, myšlenky a způsoby *řešení* záležitostí určité společnosti.
- Všechny prostředky *komunikace*, umění, materiální věci a objekty, které společnost sdílí.
- *Kultivace* myšlení, civilizace a vzdělávání společnosti.
- *Způsoby života* sdílené určitou skupinou (kupř. romská kultura).
- Postupy, vytvářející ve společnosti *významy* (komunikace, kódování apod.).

Kultura a sport

- Kultura – příroda – sport
- Kulturní rozměr sportu
 - aktivní přístup ke sportu
 - pasivní přístup ke sportu (fanouškovská kultura)

Kultura

Kultura je produktem sociálního života mnoha generací:

- **Materiální** - vyšší, zejména technický stupeň společenské organizace, soubor výtvorů uspokojující materiální potřeby (pracovní nástroje, bydlení, oděv, komunikace)
- **Duchovní** – produkty snah po ideálech krásna, dobra, pravdy, spravedlnosti: zvyky, ideje, systém víry, obyčeje, symboly.

Čtrnáct „českých divů světa“

BRNO
ČESKÝ KRUMLOV
HOLAŠOVICE
KLADRUBY NAD LABEM
KROMĚŘÍŽ
KRUŠNOHOŘÍ
KUTNÁ HORA
LEDNICKO-VALTICKÝ
AREÁL
LITOMYŠL
OLOMOUC
PRAHA
TELČ
TŘEBÍČ
ŽDÁR NAD SÁZAVOU
NEHMOTNÉ KULTURNÍ
DĚDICTVÍ

zdroj pro snímky 6-9: <https://www.unesco-czech.cz/>

2 hmotné památky zapsané v roce 2019

Krušnohoří - Hornický region Erzgebirge / Krušnohoří 🏠

(na Seznam UNESCO zapsáno v roce 2019)

Díky více než 800 letům téměř soustavné těžby a zpracování rud vznikla v Krušných horách jedinečná hornická krajina s unikátními montánními památkami v nadzemí i podzemí a s hustou sítí horních měst. Dokládá obrovský vliv, který měla těžba a zpracování rud na obou stranách pohoří na rozvoj hornictví a hutnictví po celém světě, konkrétně přínosem světově významných vynálezů a inovací v oblasti báňských a hutních technologií. Na české straně se jedná o hornické krajiny Jáchymov, Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná, Krupka, Mědník a Rudou věž smrti.

Kladruby nad Labem - Krajina pro chov koní v Kladrubech 🏠

(na Seznam UNESCO zapsáno v roce 2019)

Kulturní krajina zahrnuje nejen hřebčín, ale okolní pastviny včetně uměle zbudovaných vodních kanálů a přímých komunikací lemovaných alejemi. Krajina je vynikajícím spojením díla přírody a člověka v zachovalé předindustriální podobě a reprezentuje významný fenomén lidské civilizace, kterým byl po staletí specializovaný chov ceremoniálních, reprezentativních koní. Hřebčín po staletí slouží k chovu tzv. starokladrubských běloušů, kteří představují celosvětově unikátní podobu barokního koně, který se nevyskytuje v žádném dalším hřebčíně světa.

UNESCO památky nehmotné (do roku 2016)

Slovácký Verbuňk

(na Seznam UNESCO zapsáno v roce 2005)

Slovácký verbuňk patří mezi mužské tance skočného charakteru. Je tancem improvizovaným, který není vázán přesnými choreografickými pravidly. Jeho neodmyslitelnou součástí je předzpěv taneční písně. Vyskytuje se v jihovýchodní části Moravy - v etnografické oblasti Slovácko. Vzhledem k jeho lokálním specifikům lze rozlišovat sedm regionálních typů. Verbuňk je součástí přirozených tanečních příležitostí (hody, zábavy), existuje však také

v pódiové formě.

Masopust

(na Seznam UNESCO zapsáno v roce 2010)

Na Hlinecku jsou doloženy popisy masopustních obchůzek a masek z konce 19. století, v některých vesnicích se konají spontánně po několika generacích v téměř nezměněné podobě (Hamry, Studnice, Vortová) do dnešních dnů.

Sokolnictví

(na Seznam UNESCO zapsáno v roce 2010)

Sokolnictví je jedním z nejstarších vztahů mezi člověkem a dravcem, které trvá více než 4000 let. Je to tradiční aktivita lovu pomocí cvičených dravých ptáků v přirozeném prostředí.

Jízda králů

(na Seznam UNESCO zapsáno v roce 2011)

Jízda králů je lidový obyčej doposud neznámého původu, spojený povětšinou s tradičním křesťanským svátkem. U nás se udržuje už jen na Slovácku a na Hané, ačkoliv dříve byla po celé České republice velmi hojná.

Loutkářství

(na Seznam UNESCO zapsáno v roce 2016)

České loutkářství je uznáváno jako významný kulturní a společenský fenomén, jehož masové rozšíření po českých zemích se datuje do poloviny 19. století. Marionetáři, kteří hráli česky, se tehdy stali součástí procesu národního obrození.

6. památka nehmotného kulturního dědictví (od 2018)

Modrotisk

(na Seznam UNESCO zapsáno v roce 2018)

zdroj: Národní ústav lidové kultury.

Tato technika barvení přírodním indigem původně pochází z Číny, do Evropy se rozšířila na počátku 18. století.

Kultura - civilizace

- **Kulturní dědictví** – ta část kultury, která byla předána jako osvědčená dalším pokolením
- **Civilizace** – racionalizace a intelektualizace lidského života zejména v oblasti technologií
- **Civilizovaný** znamená být formovaný společností
- **Kulturní univerzálie** – uctívání tělesné krásy, kalendář, systém výživy, stravovací zvyklosti, pohřby, mýty, rodiny, vlastnická práva, náboženství, sexuální regulativa, obchod, návštěvy

Kulturní komponenty

- **Tradice** – výrazem toho, co přetrvává, nemění se, co je spojeno s minulostí, funguje jako výraz toho, na čem lidé lpí. *Báze tradiční společnosti zemědělské civilizace.*
- **Inovace** – proces uvádění nových kulturních idejí či objektů, vytváření nové formy existence (kopí, auto, PC, internet, demokracie) *Báze moderní a postmoderní společnosti vědění a informačních technologií.*
- **Kulturní element** – předmět či ideje symbolizující klíčovou úlohu v určitých oblastech života (šíp, motyka, parní stroj, mobil).
- **Kulturní komplex** – širší systém předmětů či idejí seskupených kolem kulturního elementu.
- **Kulturní integrace** – proces přibližování různých kultur.
- **Kulturní variace** - důraz na svébytnost každé kultury.

Subkultura vs. kontrakultura

- **Subkultura** – sdílení odlišných hodnot, morálních vzorů, zvyků, životních stylů (mládež, senioři, bezdomovci)
- **Kontrakultura** – programové odmítání dominantních kulturních hodnot, orientace na alternativní životní styl (oblékání, stravování, volný čas)
- **Kulturní relativismus** – důraz na potřebu vcítění se hodnotám odlišné kultury
- **Etnocentrismus** – vlastní kultura chápána jako nadřazená ostatním

Životní styl – životní způsob

- **Životní způsob** – ustálenost životních praktik v různých sférách lidské existence (agrární, průmyslový)
- **Životní styl** – specifický typ chování jedince nebo skupiny s trvalým zvláštním a odlišitelným jednáním, způsoby, zvyky a sklony (mládež, sportovci, vegetariáni)

Společenská pozice vs. role

- **Společenská pozice** (sociální status, sociální postavení) - postavení jedince ve společenské struktuře, sociální identita jedince v dané skupině nebo společnosti

Sociální status

- vrozený
 - askriptivní (připsaný)
 - získaný (dosažený)
-
- **Společenská role** – je spojována s určitými vzory chování, které vyplývají z individuální příslušnosti ke konkrétním skupinám – chování, které se od nás v dané situaci očekává. Jedinci jednají jako herci na divadle v různých rolích.

Socializace-výchova-vzdělání

Socializace – osvojování si hodnot, postojů, norem, zvyků a jednání přiměřené dané kultuře. Přizpůsobení společnosti a standardizace hodnotové orientace (*resocializace, zpětná socializace*).

- **Akulturace** – přijímání a prolínání různých kulturních a sociálních procesů
- **Výchova** – záměrné ovlivňování socializačních procesů v souladu se společensky přijímanými normami a hodnotami a učení se společenským rolím
- **Vzdělávání** – proces vštěpování znalostí a dovedností nezbytných pro hraní profesních, občanských a rodinných rolí

• Základní použitá a doporučená literatura pro snímky 11-15

- Sekot, A. (2006).
Sociologie v kostce.
Brno, Czech Republic: Paido.
- <http://www.fsps.muni.cz/impact/zaklady-sociologie/>